

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

ÖZEL GÜVENLİK VE KORUMA PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN DEPREM BİLGİ DÜZEYLERİ VE AFET BİLİNCİ ALGILARININ BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Ali YAĞCI² Ali Davut ALKAN³

Öz

Araştırmada, özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla yüz yüze toplanmıştır. Fenomenoloji araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrenciler depremi bilimsel olarak tanımlamakta ve depremin neden olduğu ikincil afet türlerinin farkında olduklarını ifade etmişlerdir. Deprem öncesi ve sonrası alınacak önlemler hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca, depremlerin hangi bölgelerde olacağı, günümüzdeki jeolojik ve jeofizik çalışmalarla anlaşılabilirken, depremin zamanı ve büyüklüğünün kesin olarak tahmin edilemeyeceği konusunda farkındalıkları vardır. Öğrenciler, sivil toplum kuruluşlarının eğitim ve medya faaliyetlerinin bilinçlenmeye katkı sağladığını belirtmişlerdir. Deprem anında, özel güvenlik görevlilerinin sakin kalıp insanlara yardımcı olması gerektiği, afet sonrası düzenin sağlanmasında kolluk kuvvetlerine katkı sunabilecekleri vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Deprem Bilgi Düzeyi, Afet Bilinci, Özel Güvenlik, Özel Güvenlik ve Koruma.

ASSESSING EARTHQUAKE KNOWLEDGE AND DISASTER AWARENESS LEVELS AMONG STUDENTS IN THE PRIVATE SECURITY AND PROTECTION PROGRAM

ABSTRACT

In the study, the views of private security and protection students were collected face-to-face through semi-structured interviews. The phenomenology research design was adopted. According to the findings, the students define earthquakes scientifically and are aware of the secondary disaster types caused by earthquakes. They were found to have sufficient knowledge about the precautions to be taken before and after an earthquake. Additionally, while the location of earthquakes can be understood through current geological and geophysical studies, they are aware that the exact time and magnitude of an earthquake cannot be predicted. The students noted that non-governmental organizations' educational and media activities contribute to raising awareness. They emphasized that, during an earthquake, private security officers should remain calm and assist people, and they can contribute to maintaining order and supporting law enforcement in the aftermath of a disaster.

Keywords: Earthquake, Earthquake Knowledge Level, Disaster Awareness, Private Security, Private Security And Protection.

¹ Bu çalışma, 5-7 Temmuz 2024 tarihlerinde Academy 2nd International Conference on Earthquake Studies özet bildiri olarak sunulmuş çalışmanın genişletilmiş halidir.

² Bilim Uzmanı, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, ayagci89@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0359-4927

³ Öğr.Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, alidavutalkan@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9463-8683

Bu Yayıma Atıfta Bulunmak İçin/Cite as: Yağcı, A. & Alkan, A.D. (2024). Özel güvenlik ve koruma programı öğrencilerinin deprem bilgi düzeyleri ve afet bilinci algılarının belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 248-271

Giriş

Afetler, genellikle aniden ve beklenmedik bir şekilde meydana gelen, ulusal veya uluslararası düzeyde yardım ihtiyacı yaratan, önemli hasar, yıkım ve can kaybına neden olan olaylar olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Gündüz, 2021). İnsan yaşamını önemli ölçüde etkileyen afetlerden biri de depremdir (Doğan vd., 2021). Deprem, yer kabuğunun kırılması veya ayrılması olarak tanımlanır (Erdoğan ve Aksoy 2020; Improtta vd., 2023). Deprem, Türkiye’de en sık yaşanan doğal afettir (Usta vd., 2018). Türkiye’de depremler; Batı, Kuzey ve Doğu Anadolu Fay hatları boyunca sıklıkla meydana gelmektedir (Doğan vd., 2021; Telli ve Altun, 2023). Türkiye’de birçok yıkıcı deprem bu fay hatları üzerinde meydana gelmiştir. 1939 yılındaki 7.8 büyüklüğündeki Erzincan Depremi Türkiye’nin ilk doğal afeti olarak kayıtlara geçmiştir (İlki ve Celep, 2012). 1999 yılındaki 7.4 büyüklüğündeki Marmara Depremi (Bulut vd., 2005), 2011 yılındaki 7.1 büyüklüğündeki Van Depremi (Durmuş, vd., 2015) ülkeyi vuran en büyük depremler olarak karşımıza çıkmaktadır. 2023 yılında 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki Asrın felaketi olarak nitelenen Kahramanmaraş Depremi 11 ilde etkili olmuştur. Türkiye’de, doğal afetler öncesi ve sonrası hizmet sağlayan sorumlu kurum Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) olarak belirlenmiş ve yetkilendirilmiştir. Doğal afetlerin sonuçları bazen yıkıcı ve felakete neden olabilmektedir. Bu durumlarda AFAD tek yetkili kurum olduğu için afet sonrası hizmetlerin sağlanmasında aksaklıklar yaşanabilmektedir. Türkiye, son yıllarda afet yönetimi konusunda önemli adımlar atmıştır. Ancak depremlerin toplum üzerindeki etkisini azaltmak için farkındalık, hazırlık, müdahale ve iyileştirme tedbirlerine daha fazla önem verilmesi gerekmektedir. Deprem yer kabuğunun sarsılmasının ötesinde maddi, insani, sosyal, psikolojik, sağlık ve güvenlik gibi birçok boyutu içeren bir süreçtir. Bu sürece farklı açılardan bakmak, yol haritalarını ortaya koymak ve bütünsel çözümler bulmak için konuyla ilgili araştırmaların çok boyutlu ele alınması gerekmektedir. Bireylerin doğal afetler ve depremler hakkındaki bilgi düzeylerinin artmasının onların deprem sırasında olumlu tutum sergilemelerini de etkileyeceği değerlendirilmektedir. Bu amaçla afet süreçlerini yönetmek için multidisipliner çalışmalara ihtiyaç vardır (Avcı vd., 2020). Bu disiplinler arasında güvenlik hizmetleri önemli bir rol oynamaktadır ve özel güvenlik görevlilerine de önemli sorumluluklar düşmektedir. Özellikle deprem sonrasında asayiş ve kamu düzeninin sağlanması en önemli noktalardan biridir. Afet sonrası dönemde genel kolluğun yoğun görev yükü göz önüne alındığında, özel güvenlik kurumlarının geçici güvenlik ihtiyaçlarını karşılaması mantıklı bir seçenek olarak görülmektedir (Alkan, 2024). Özel güvenlik mesleği, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Yağcı ve Güney, 2022). Zira özel güvenlik görevlileri, görev aldıkları kamu kurumlarında ve özel sektöre ait yerlerde 24 saat esasına göre vazife yürüten, görev yaptıkları yerin kritik yapısal özelliklerini bilen ve doğal afetler başta olmak üzere beklenmedik olaylarda ilk müdahaleyi yapmak üzere hazır bulunan personel olarak öne çıkmaktadır. Özel güvenlik görevlileri, çalıştıkları kurumlarda ziyaretçileri ilk karşılayan ve uğurlayan kişiler olarak bilinmektedir (Uçkun vd., 2012). Bu nedenle, olası kazalarda da ilk müdahaleyi yapacakları öngörülmektedir (Yağcı, 2021). Bu görevleri yerine getirirken, görevlerinin amacı ve gerekliliklerinin yanı sıra aldıkları eğitimleri bilinçli ve kontrollü bir şekilde uygulamaları beklenmektedir. Mevcut eğitim müfredatındaki doğal afetlere yönelik derslerin hukuki bir altyapısı bulunmaktadır. Bu bağlamda, 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun’un 7. maddesi (e) bendine göre, “*özel güvenlik görevlileri yangın, deprem gibi doğal afet durumlarında ve acil durumlarda işyerleri ve konutlara girebilir*” hükmü yer almaktadır. Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 15. maddesinde ise özel güvenlik görevlilerinin, “*görev yaptıkları alanlarda meydana gelebilecek yangın, deprem, sel gibi doğal afetlerde arama ve kurtarma ekiplerine yardımcı olma yükümlülüğünü taşımaktadır*” ifadesi yer almaktadır. Bu hükümler doğrultusunda, özel güvenlik görevlilerinin doğal afet durumlarında yardım ve kurtarma faaliyetlerine katılma yetki ve

sorumluluğu bulunduğu çıkarımı yapılabilir. 5188 sayılı Kanununun 7. maddesi (e) bendi ve yönetmeliğin 15. maddesi hükmünce, özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde yardım yükümlülüğü ve yetkileri belirlenmiştir. Türkiye’de özel güvenlik personeli ihtiyacı önceleri kısa süreli eğitimlerle (silah eğitimi dâhil) sağlanırken, günümüzde Türkiye’de üniversitelerin meslek yüksekokulları bünyesinde bulunan özel güvenlik ve koruma programları ile bu alanda istihdam edilmek üzere eğitilmiş, donanımlı ve bilinçli personelin yetiştirilmesi sağlanmaktadır (Alkan ve Töz, 2020). Söz konusu program bünyesinde silah bilgisi, iletişim, kalabalık yönetimi, temel ilkyardım, genel kollukla ilişkiler, yangın güvenliği ve tabii felaketlerde müdahale gibi dersler verilmektedir (ÖZGE Çalıştay Raporu, 2024). Bu kapsamda, özel güvenlik görevlileri, deprem sonrasında kısa vadede afetin yol açtığı hasara bağlı olarak etkilenen bölgelerde yağma, hırsızlığı önleme ve afetten etkilenen bireylere yardım sağlama hizmeti sunmaktadır (Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2004). Literatürde özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem bilgi düzeyleri ve afet bilinci algılarına ilişkin yeterli çalışma bulunmamaktadır. Geleceğin güvenlik iş gücünü oluşturacak ve afetler sırasında topluma önemli hizmetler sunacak olan özel güvenlik ve koruma öğrencileri arasında afet bilincinin ve uygun tutumların geliştirilmesi için deprem bilincinin geliştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle öğrencilerin algılamalarından yola çıkılarak; deprem bilgi düzeyinin ve afet bilincinin önemi anlaşılabilir, gelecekteki olası afetlerde görev alacak özel güvenlik görevlilerinin bugünden hazırlıklı olmaları sağlanacak, depremin ve yıkıcı sonuçlarının anlaşılabilirliği sürecine ilişkin önerilerde bulunulabilecektir. Türkiye’nin bir deprem ülkesi olduğu açık olmakla birlikte Türkiye yüzölçümü itibarıyla büyük sayılabilecek bir ülkedir. Türkiye’deki bütün şehirlerin depremden etkilendiği ya da eşit derecede deprem riski taşıdığı söylemek mümkün değildir. Bu noktada özel güvenlik meslek eğitimi için Türkiye’nin farklı şehirlerinden gelen öğrencilerin deprem bilgi düzeyi ve afet bilinci aynı olmayacaktır. Özellikle yaşadığı şehirde deprem riskiyle yaşamadığı için deprem bilgi düzeyi ve afet bilinci tam yerleşmemiş bir öğrencinin yakın gelecekte deprem riski taşıyan bir şehirde yaşaması ve çalışması ihtimal dâhilindedir. Türkiye’de yaşayan ve özel güvenlik görevlisi olarak görev almaya namzet bu öğrencilerin, yüksek derecede deprem bilgi düzeyi ve afet bilincine sahip olmalarının kaçınılmaz olduğu değerlendirilmektedir. Araştırmanın bu alanda yapılacak olan çalışmalara örnek oluşturması bakımından da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem bilgi düzeylerinin ve afet bilincilerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilere şu sorular yöneltilmiştir:

1. Deprem hakkında düşünceleriniz nelerdir?
2. Depreme bağlı olarak gerçekleşebilecek ikincil afetler ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
3. Deprem öncesi ve sonrasında alınabilecek önlemler hakkında neler düşünüyorsunuz?
4. Depremin önceden belirlenmesine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
5. Deprem afetiyle ilgilenen STK’lar hangileridir?
6. Depremle ilgili eğitimler, afet farkındalığınıza etkide bulunuyor mu?
7. Özel güvenlik görevlisi adayı olarak deprem anında güvenlik görevlilerinin neler yapmaları gerektiğine dair görüşleriniz nelerdir?
8. Türkiye’de doğal afet bilincinin bireylere yeterince verildiğini düşünüyor musunuz?
9. Özel güvenlik ve koruma bölümünde öğrenim gördüğünüz süre boyunca doğal afetlerle ilgili eğitimleri nasıl değerlendirirsiniz?
10. Özel güvenlik görevlisi adayı olarak doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin konumunu ve rolünü nasıl değerlendirirsiniz?
11. Doğal afet sonrası ortaya çıkan kaos ortamında özel güvenlik görevlisinin rolünü nasıl görüyorsunuz?

12. Özel güvenlik görevlisi adayı olarak, doğal afet hallerinde özel güvenlik görevlilerinin yardım yükümlülüğünü nasıl değerlendirirsiniz?

1. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde “araştırmanın modeli”, “çalışma grubu”, “veri toplama aracı”, “verilerin analizi” ve “araştırmanın sınırlılıkları” başlıkları ile açıklamalarına yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma, problem durumunu kendi bağlamında değerlendirerek yorumlayıcı bir yaklaşımla insanların olay ve olgularla ilişkilendirdiği anlamlara odaklanır. Nitel araştırmaya odaklanan araştırmacının yaratıcı zihinsel süreçleri işlevsel hale gelir (Malterud, 2001). Nitel araştırmanın tasarlanması ve uygulanması sırasında araştırmacılar esnek ve dinamik bir çalışma ortamına sahiptir. Araştırmacıların araştırma sürecinin her aşamasında yeni yöntem ve yaklaşımlar geliştirebilmeleri, araştırmanın kapsamını ve etkisini artıracak yeni düzenlemeler oluşturabilmeleri olarak ifade edilen esneklik, nitel araştırmanın temel özelliklerinden biridir (Guba ve Lincoln, 1994; Merriam, 1998; Patton, 1990). Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımına dayalı fenomenoloji (olgu bilim) deseni ile özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem bilgi düzeyleri ve afet bilinci algılarına ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Fenomenoloji araştırmaları, katılımcılar tarafından tanımlanan bir olgu hakkında araştırmacının insani deneyimlerini ortaya çıkarmak için kullanılan bir sorgulama stratejisidir (Creswell, 2007). Fenomenoloji deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı olarak anlayamadığımız olgulara odaklanır. Olgular; yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilir. Fenomenoloji, bize tamamen yabancı olmayan ve tam olarak anlayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

1.2. Çalışma Grubu

2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Özel Güvenlik ve Koruma ön lisans programında öğrenim gören 53 kadın ve 69 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 122 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek amacıyla amaçlı örnekleme stratejilerinden durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay bir durumu seçer. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan, araştırmaya hız ve pratiklik kazandıran bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde esas alınan ölçüt; özel güvenlik ve koruma ön lisans düzeyinde eğitim görüyor olmak şeklinde belirlenmiştir. Katılımcıların kimlik bilgilerini gizli tutmak amacıyla gerçek isimleri yerine kodlar kullanılmıştır. Çalışma grubuna ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Değişkenler	Gruplar	Özel Güvenlik ve Koruma Öğrenci Sayısı	
		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	53	43.4
	Erkek	69	56.6
Medeni Durum	Bekar	118	96.7
	Evli	4	3.3
Ön Lisans Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	64	52.5
	2.Sınıf	58	47.5

Tablo 1 incelendiğinde özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin %43.4'ünün (n=53) kadın ve %56.6'sının (n=69) erkek cinsiyet faktörünü oluşturmuştur. Medeni durumuna bakıldığı zaman %96.7'sinin (n=118) bekar ve %3.3'ünün (n=4) evli olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeylerine bakıldığı zaman %52.5'inin (n=64) 1.sınıf ve %47.5'inin (n=58) 2.sınıfta eğitim gördüğü anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin daha önce bir afete maruz kalıp kalmadıkları ve afet farkındalıklarına ilişkin ek bilgiler sorulmuştur. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin afet farkındalıklarına ilişkin betimsel veriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin afet ile ilgili ek bilgi durumları

Afet farkındalıkları	Gruplar	Özel Güvenlik ve Koruma Öğrenci Sayısı	
		f	%
Bir afete maruz kalma durumu	Evet	82	67.2
	Hayır	40	32.8
Aileden herhangi birinin afete maruz kalma durumu	Evet	81	66.4
	Hayır	41	33.6
Afet sonucu bir yakını kaybetme durumu	Evet	18	14.8
	Hayır	104	85.2
Herhangi bir afette maddi kayıp durumu	Evet	16	13.1
	Hayır	106	86.9
Afet ile ilgili herhangi bir eğitim alma durumu	Evet	53	43.4
	Hayır	69	56.6
Kişisel veya aile afet planı	Evet	30	24.6
	Hayır	92	75.4
Evde afet acil durum çantası	Evet	28	23.0
	Hayır	94	77.0

Tablo 2 incelendiğinde özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin %67.2'si (n=82) bir afete maruz kaldıklarını ve %32.8'i (n=40) bir afete maruz kalmadıklarını dile getirmişlerdir. %66.4'ü (n=81) ailelerinden herhangi birinin afete maruz kaldıklarını ve %33.6'sı (n=41) ailelerinden herhangi birinin afete maruz kalmadıklarını ifade etmişlerdir. %14.8'i (n=18) bir afet sonucu yakınlarını kaybettiklerini ve %85.2'si (n=104) bir afet sonucu yakınlarını kaybetmediklerini ifade etmişlerdir. %13.1'i (n=16) herhangi bir afet sonrasında maddi kayıplara uğradıklarını ve %86.9'u (n=106) herhangi bir afet sonrasında maddi kayıplara uğramadıklarını dile getirmişlerdir. %43.4'ü (n=53) afet ile ilgili herhangi bir eğitim aldıklarını ve %56.6'sı (n=69) afet ile ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. %24.6'sı (n=30) afet ile ilgili herhangi bir kişisel veya aile afet planına sahip olduklarını ve %75.4'ü (n=92) afet ile ilgili herhangi bir kişisel veya aile afet planına sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. %23.0'ı (n=28) evlerinde bir afete karşı acil durum çantasına sahip olduklarını ve %77.0'ı (n=94) evlerinde bir afete karşı acil durum çantasına sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme yöntemi, belirli bir konu hakkında derinlemesine sorular sorarak konunun daha anlaşılır hale getirildiği ve cevap yetersiz kaldığında veya açıkça ifade edilmediğinde tekrar sorulduğu için araştırmacılar tarafından faydalı görülen bir yöntemdir (Çepni, 2010). Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşmeler, testlerin ve anketlerin sınırlamalarını ortadan kaldırmakta ve araştırmacılara esneklik sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmadan önce, taslak sorular oluşturulmuştur. Araştırma sorularının kapsamını belirleyebilmek için literatür taraması yapılarak taslak maddeler yazılmış, ayrıca bu çalışmada yer alamayan özel güvenlik ve koruma öğrenciler ile de görüşmeler yapılarak öğrencilerin konuyla ilgili görüşlerini yazmaları istenmiştir. Literatür taraması ve özel güvenlik ve koruma öğrenci görüşlerinin incelenmesi sonucunda görüşme formunda yer alacak sorular belirlenmiştir. Ardından araştırma soruları oluşturulmuştur. Araştırma soruları hazırlandıktan sonra soruların anlaşılabilirliği test etmek için, 30 özel güvenlik ve koruma öğrencisine ön uygulama yapılmış. Hazırlanan sorular üç alan uzmanının görüşlerine sunulmuş, uzmanlardan alınan geri bildirimler sonucunda bazı sorular formdan çıkarılmış, bazı soruların da ifade biçimleri yeniden düzenlenerek görüşme formunun nihai hali oluşturulmuştur. Bu amaç ile özel güvenlik ve koruma öğrencilerine uygulanmak üzere 12 yapılandırılmış görüşme sorusu son halini almıştır. Son haline getirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, yüz yüze görüşme yoluyla 122 özel güvenlik ve koruma öğrencisine uygulanmıştır. Görüşmeler yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

1.4. Verilerin Analizi

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem bilgi düzeyleri ve afet bilinci algılarına ilişkin görüşleri analiz ve tahmin edilme süreci birçok aşamada detaylandırılmış ve gerçekleştirilmiştir. Elde edilen ham veriler nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Metinler araştırmacılar tarafından okunarak kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen kodlar bulgular kısmında detaylı olarak verilmiştir. Araştırmada elde edilen kodların frekans dağılımları tablolarda ayrıca belirtilmiştir. Güvenirliği arttırmak amacıyla katılımcıların görüşleri hiç değiştirilmeden, doğrudan alıntılar şeklinde verilmiştir. Görüşler belirtilirken özel güvenlik ve koruma öğrencilerine ÖGKÖ1'den ÖGKÖ122'ye kodlar atanmıştır.

İki araştırmacı tarafından betimsel analiz tekniği kullanılarak 122 gönüllü özel güvenlik ve koruma öğrencilerinden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Betimsel analizin amacı, görüşmeler ve gözlemler sonucunda toplanan verileri düzenlemek, yorumlamak ve okuyucuya sunmaktır (Baltacı, 2019). Betimsel analizde toplanan veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Gültekin vd., 2014). Veriler öncelikle iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı okunmuştur. İkinci aşamada her bir soru için özel güvenlik ve koruma öğrencilerinden elde edilen ham veriler araştırmanın amacı doğrultusunda ortaya çıkan anlamlardan belirli kodlar oluşturulmuş ve metin üzerinde işaretlenmiştir. Kodlanan veriler benzerlik ve farklılıklara göre sınıflandırılmış ve ilgili kodlar temalar altında gruplandırılarak yorumlanmıştır (Creswell, 2007; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü; " $Güvenirlik = ((Görüş\ Birliği) / (Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)) \times 100$ " kullanılmıştır. Ortalama kodlayıcılar arası güvenilirlik değeri %82.0 olarak hesaplanmıştır. Kodlamalar iki araştırmacı tarafından bağımsız yapılmıştır; lakin araştırmacılar daha sonra değiştirilebilir veya çok benzer anlamlara sahip parçaları belirleyerek fikir birliğine varmışlardır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Özel Güvenlik ve Koruma programında öğrenim gören öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle, elde edilen sonuçlar Türkiye'deki devlet üniversitelerinin özel güvenlik ve koruma ön lisans programlarında eğitim alan öğrencilerin özelliklerini yansıtmaktadır. Araştırmanın bulgularının genelleştirilebilmesi için daha geniş bir örneklem üzerinde çalışılması gerekmektedir.

2. BULGULAR

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda, deprem bilgi düzeyleri ve afet bilinci algılarına ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

2.1. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerin Deprem Hakkında Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin deprem kavramını nasıl tanımladıklarını öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Özel güvenlik ve koruma ön lisans öğrencilerin deprem tanımına ilişkin görüşleri

Soru 1	Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
		f	%
<i>Deprem hakkında düşünceleriniz nelerdir?</i>	Doğal afet	51	41.8
	Yer kabuğu hareketlerine ve fay hatlarına bağlı olarak meydana gelen değişimler	43	35.2
	Yerin sallanması ya da sarsıntılar	18	14.8
	Yer altında oluşan tektonik hareketler	10	8.2

Tablo 3 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 4 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri depremi; %41.8'si (f=51) doğal afet, %35.2'si (f=43) yer kabuğu hareketlerine ve fay hatlarına bağlı olarak meydana gelen değişimler, %14.8'si (f=18) yerin sallanması ya da sarsıntılar ve %8.2'si (f=10) yer altında oluşan tektonik hareketler olarak ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Yıkıma ve hasara neden olan maddi ve manevi zararı olan doğal afet” [ÖGKÖ41]

“Yerin sallanmasıyla oluşan kısa süreli sarsıntı” [ÖGKÖ47]

“Tektonik plakaların ayrılması sonucu meydana gelen enerji boşalması” [ÖGKÖ54]

“Yer kabuğunun altında olan ve beklenmedik bir anda ortaya çıkan enerjinin etkisiyle meydana gelen sismik dalgalanmalar sonucunda yer kabuğunun sarsılması olayıdır” [ÖGKÖ119]

2.2. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerin Depreme Bağlı Olarak Gerçekleşebilecek İkincil Afetler Hakkında Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin depreme bağlı olarak gerçekleşebilecek ikincil afetler ile ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin depreme bağlı olarak gerçekleşebilecek ikincil afetler ile ilişkin görüşleri

Soru 2	Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
		f	%
<i>Depreme bağlı olarak gerçekleşebilecek ikincil afetler ile ilişkin görüşleriniz nelerdir?</i>	Tsunami	34	27.9
	Heyelan (Toprak Kayması)	22	18.0
	Heyelan+Tsunami	15	12.3
	Çığ	11	9.0
	Sel	10	8.2
	Yangın	7	5.7

Heyelan+Sel	7	5.7
Tsunami+Heyelan+Yangın+Salgın	7	5.7
Hastalık+Baraj Yıkılmaları		
Heyelan+Yangın	5	4.1
Heyelan+Çığ	4	3.3

Tablo 4 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 10 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri depreme bağlı olarak gerçekleşebilecek ikincil afetleri; %27.9'u (f=34) tsunami, %18.0'ının (f=22) heyelan, %12.3'ü (f=15) heyelan+tsunami, %9.0'ı (f=11) çığ, %8.2'si (f=10) sel, %5.7'si (f=7) yangın, %5.7'si (f=7) heyelan+sel, %5.7'si (f=7) tsunami+heyelan+yangın+salgın hastalık+baraj yıkılmaları, %4.1'i (f=5) heyelan+yangın ve %5.7'si (f=4) heyelan+çığ olarak ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Deprem sonrası fay hatlarında açılma toprak kayması felaketine dönüşebilir” [ÖGKÖ40]

“Depremler, bazı durumlarda tsunami, heyelan, yangın, salgın hastalık, baraj yıkılmaları gibi ikincil afetlere de neden olabilmektedir” [ÖGKÖ79]

2.3. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerin Deprem Öncesi ve Sonrasında Alınabilecek Önlemler Hakkında Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin deprem öncesi ve sonrasında alınabilecek önlemler hakkında görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin deprem öncesi ve sonrasında alınabilecek önlemler hakkında görüşleri

Soru 3	Tanımlama Kategorisi	Alt Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
			f	%
<i>Deprem öncesi ve sonrasında alınabilecek önlemler hakkında görüşleriniz nelerdir?</i>	Öncesi	Aile Afet Planı ve Çantası	34	27.9
		Afet Risk Analizi (Bina Etüdü)	29	23.8
		Afet Eğitimi	19	15.6
	Sonrası	Kriz Yönetimi	7	5.7
		Binalardan Tahliye	6	4.9
		Toplanma Alanları	5	4.1
		Toplanma Alanları+Afet		
	Öncesi ve Sonrası	Eğitimi+Afet Risk Analizi (Bina Etüdü)+Afet Tatbikatı	22	18.0

Tablo 5 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 3 farklı tanımlama kategorisi ve 7 farklı alt tanımlama kategori ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri; %27.9'u (f=34) aile afet planı ve çantası, %23.8'i (f=29) afet risk analizi (bina etüdü) ve %15.6'sı (f=19) afet eğitimi deprem öncesi alınması gereken önlemler olarak ifade etmişlerdir. %5.7'si (f=7) kriz yönetimi, %4.9'u (f=6) binalardan tahliye ve %4.1'i (f=5) toplanma alanları deprem sonrası alınması gereken önlemler olarak ifade etmişlerdir. %18.0'ı (f=22) Toplanma Alanları+Afet Eğitimi+Afet Risk Analizi (Bina Etüdü)+Afet Tatbikatı deprem öncesi ve sonrası alınması gereken önlemler olarak ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Deprem öncesinde deprem sırasında oluşacak tehlikeleri analiz etmek ve deprem sonrasında planlanan sürece uygun hareket etmek” [ÖGKÖ17]

“Deprem öncesinde deprem planı olmalı o esnada ne yapmamız gerektiğini bilmeliyiz, sonrasında ise binada isek nasıl tahliye edileceğini ve toplanma alanlarını bilmeliyiz” [ÖGKÖ18]

“Kesinlikle kaçmamak yada sığınacak bir yer bulmak devrilme ihtimali olan eşyaları duvara sabitlemek deprem sonrası toplanma alanlarının yerlerini bilmek” [ÖGKÖ24]

“Deprem öncesi için yerleşim yerlerinin depreme dayanıklı veya zararı en aza indirecek şekilde tasarlanması gerekir. Deprem sonrasında elektrik ve doğalgaz hatlarını kapatarak diğer büyük afetlere neden olması engellenmeli, varsa enkazlardan uzak durulması gerekmektedir” [ÖGKÖ28]

“Oturduğunuz binanın ne kadar sağlam olduğunu öğreniriz, deprem planı hazırlamalıyız, evimizde düşebilecek eşyaları duvara sabitlemeliyiz, deprem çantası hazırlamalıyız, toplanma noktası belirleriz ve deprem sigortanızı yaptırırız” [ÖGKÖ77]

“Sakin kalmak binalardan uzak durmak” [ÖGKÖ111]

“Depremden önce hayat kurtaracak bilgi ve iyi bir afet eğitimi alınabilir” [ÖGKÖ116]

2.4. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerin Deprem Önceden Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin depremin önceden belirlenmesine ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 6’da yer sunulmuştur.

Tablo 6. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin depremin önceden belirlenmesine ilişkin görüşleri

Soru 4	Tanımlama Kategorisi	Alt Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
			f	%
Deprem önceden belirlenmesine ilişkin görüşleriniz nelerdir?	Tahmin Edilebilir	Afet Teknolojileri	21	17.2
		Bilim İnsanları (afet uzmanları)	19	15.6
		Fay Hattı Gözlemvleri verileri	19	15.6
		Hayvan hareketleri (kedi, köpek, kuş vb.)	7	5.7
	Tahmin Edilemez	47	38.5	
	Bilmiyorum	9	7.4	

Tablo 6 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 3 farklı tanımlama kategorisi ve 4 farklı alt tanımlama kategori ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri depremin önceden; %54.1’i (f=66) tahmin edilebilir, %38.5’i (f=47) tahmin edilemez ve %7.4’ü (f=9) bilmiyorum olarak ifade etmişlerdir. Deprem önceden belirlenebilir olarak ifade eden özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin alt tanımlama kategorilerinden; %17.2’si (f=21) afet teknolojileri, %15.6’sı (f=19) bilim insanları (afet uzmanları), %15.6’sı (f=19) fay hattı gözlemvleri verileri ve %5.7’si (f=7) hayvan hareketleri (kedi, köpek vb.) olarak ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Teknolojiyle bir kaç gün önceden haber verebilecek cihazlar üretilebilir” [ÖGKÖ4]

“Evcil kuşumuzu ötmesini duyabileceğimiz bir yere koyarız” [ÖGKÖ13]

“Fay hatlarının olduğu bölgelerde ciddi araştırma yapılmalı ve deprem olma olasılığı yüksek yerler tespit edilmeli” [ÖGKÖ15]

“Deprem tam olarak ne zaman ve ne şiddetinde olacağı tam kestirmek mümkün değil” [ÖGKÖ20]

“Google’un yapmış olduğu çalışma var yaklaşık 30 sn öncesinden uyarı veriyor. Daha önce farklı bir ülkede bir kullanıcı telefonuna gelen sinyale bakıp eve girmekten vazgeçiyor. Daha sonra deprem gerçekleşiyor. Geliştirilmeye açık, faydalı” [ÖGKÖ26]

“Telefonlara yüklü uygulamalar sayesinde 5 sn. bildirim gelmesiyle birçok can korunuyor” [ÖGKÖ46]

“Ev temellerinde Çin’deki gibi sismik izolatör olması” [ÖGKÖ48]

“Tektonik plakaların takibi yer hareketlerinin incelenmesi ile ilgili çalışmalar ve teknolojik cihazların kullanımı ile önceden belirlemek mümkündür” [ÖGKÖ53]

2.5. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerin Deprem Afeti ile İlgili STK Hakkındaki Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin deprem kavramını nasıl tanımladıklarını öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin deprem afetiyle de ilgilenen STK’lar ile ilgili görüşleri

Soru 5	Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
		f	%
Deprem afetiyle de ilgilenen STK nelerdir?	AFAD+KIZILAY	30	24.6
	AFAD	28	23.0
	AFAD+KIZILAY+UMKE	15	12.3
	AFAD+UMKE	10	8.2
	KIZILAY	9	7.4
	Bilmiyorum	8	6.6
	AHBAP	4	3.3
	AKUT	3	2.5
	AFAD+AKUT	3	2.5
	AFAD+KIZILAY+AHBAP	3	2.5
	Bülbülzade Vakfı	2	1.6
	AFAD+KIZILAY+AKUT	2	1.6
	UMKE	1	0.8
	AFAD+AHBAP	1	0.8
	AFAD+UNICEF	1	0.8
	AFAD+KIZILAY+UMKE+JAK	1	0.8
	AFAD+KIZILAY+UMKE+AKUT	1	0.8

Tablo 7 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 17 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri STK’lar ile ilgili; %24.6’sı (f=30) AFAD+Kızılay, %23.0’ı (f=28) AFAD, %12.3’ü (f=15) AFAD+Kızılay+UMKE, %8.2’si (f=10) AFAD+UMKE, %7.4’ü (f=9) Kızılay, %6.6’sı (f=8) bilmiyorum, %3.3’ü (f=4) AHBAP, %2.5’i (f=3) AKUT, %2.5’i (f=3) AFAD+AKUT, %2.5’i (f=3) AFAD+Kızılay+AHBAP, %1.6’sı (f=2) Bülbülzade Vakfı, %1.6’sı (f=2) AFAD+Kızılay+AKUT, %0.8’i (f=1) UMKE, %0.8’i (f=1) AFAD+AHBAP, %0.8’i (f=1) AFAD+UNICEF, %0.8’i (f=1), AFAD+Kızılay+UMKE+JAK ve

%0.8'i (f=1) AFAD+Kızılay+UMKE+AKUT olarak ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“AFAD, Kızılay, UMKE ve AKUT mağdur olanlara yardım eden kurum kuruluş” [ÖGKÖ1]

“AFAD ve UNICEF toplumsal sorunları ele almak, çözüm önerileri sunmak ve değişim yaratmak için önemli bir rol oynarlar” [ÖGKÖ44]

“AKUT deprem sonrasında yapılabilecek yardımlarla kurtarmalarla ilgilenir” [ÖGKÖ86]

“AHBAP Bir karşılık beklemeden yardım etmeleri birlik beraberlikleri” [ÖGKÖ121]

2.6. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerinin Deprem Afetine Yönelik Eğitimleri, Afet Farkındalığına Bakış Açıları Hakkındaki Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin deprem afeti ile ilgili eğitimler, haberler, filmler; bu afet farkındalığına bakışını etkiliyor görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem afetine yönelik eğitimleri, afet farkındalığına bakış açıları hakkında görüşleri

Soru 6	Tanımlama Kategorisi	Alt Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
			f	%
<i>Deprem afeti ile ilgili eğitimler, haberler, filmler; bu afet farkındalığına bakışınızı etkiliyor mu?</i>	Etkiliyor	Farkındalığımızı artırır	106	86.9
		Bilinçlenmemizi sağlar	4	3.3
	Etkilemiyor	12	9.8	

Tablo 8 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 2 farklı tanımlama kategorisi ve 2 farklı alt tanımlama kategori ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri afet farkındalığı; %90.2’si (f=110) deprem ile ilgili eğitimler, haberler, filmlerin etkilediğini ve %9.8’i (f=12) etkilemediğini ifade etmişlerdir.

Afet farkındalığını etkilediğini ifade eden özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin alt tanımlama kategorilerinden; %86.9’u (f=106) farkındalığımızı arttırdığını ve %3.3’ü (f=4) bilinçlenmeyi sağladığını ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Evet, çünkü doğal afetlere hazırlıklı olmamız konusunda mesaj veriyor” [ÖGKÖ10]

“Elbette etkiler yeterli bilgi ve donanımla çok rahat atlatılabilir” [ÖGKÖ2]

“Etkiliyor, empati yaparak deprem anında daha bilinçli olmamı sağlıyor” [ÖGKÖ71]

“Kesinlikle ve daha fazla eğitimler verilerek farkındalık sağlanmalı” [ÖGKÖ27]

“Hayır, çünkü çok abartı ve gereksiz korkutucu” [ÖGKÖ31]

2.7. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerinin Özel Güvenlik Görevlilerinin Deprem Anında Alması Gereken Önlemler Hakkındaki Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin özel güvenlik görevlilerinin deprem anında neler yapmaları gerektiğine dair görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin özel güvenlik görevlilerinin deprem anında neler yapmaları gerektiğine dair görüşleri

Soru 7	Tanımlama Kategorisi	Alt Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
			f	%
Özel güvenlik görevlisi adayı olarak özel güvenlik görevlilerinin deprem anında neler yapmaları gerektiğine dair görüşleriniz nelerdir?	AFAD birimleri ile Koordineli İletişim	Sakin kalıp afet bölgesindeki insanları bilgilendirme ve yardımcı olma	37	30.3
		Güvenli tahliye yardımcı olma	20	16.4
		Arama kurtarma görevlilerini bilgilendirme ve yardımcı olma	9	7.4
	Genel Kolluk ile Koordineli İletişim	Güvenlik tedbirlerini alarak can ve mal güvenliğine yardımcı olma	21	17.2
		Genel kolluk kuvvetlerini bilgilendirme ve yardımcı olma	5	4.1
		Yetkili Birimler ile Koordineli İletişim	Acil müdahale ekiplerini bilgilendirme ve yardımcı olma	15
	Eğitimlerin Yetersizliği	Afet eğitimlerinin yetersiz düzeyde olma	9	7.4
	Mesleki Bilgisinin Olmaması	Deprem anında neler yapması gerektiğine dair bilgisinin olmaması	6	4.9

Tablo 9 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 5 farklı tanımlama kategorisi ve 8 farklı alt tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri özel güvenlik görevlilerinin deprem anında; %54.1'i (f=66) AFAD birimleri ile koordineli iletişim halinde olması, %21.3'ü (f=26) genel kolluk ile koordineli iletişim halinde olması ve %12.3'ü (f=15) yetkili birimler ile koordineli iletişim halinde olması gerektiğini ifade etmişlerdir. %7.4'ü (f=9) afet eğitimlerinin yetersizliği ve 4.9'u (f=6) mesleki bilgisinin olmadığını ifade etmişlerdir. AFAD birimleri ile koordineli şekilde; %30.3'ü (f=37) sakin kalıp afet bölgesindeki insanları bilgilendirme ve yardımcı olması, %16.4'ü (f=20) güvenli bir şekilde tahliye yardımcı olması ve %7.4'ü (f=9) arama kurtarma görevlilerini bilgilendirme ve yardımcı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Genel kolluk ile koordineli şekilde; %17.2'si (f=21) güvenlik tedbirlerini alarak can ve mal güvenliğine yardımcı olması ve %4.1'i (f=5) genel kolluk kuvvetlerini bilgilendirme ve yardımcı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Özel güvenlikler ülkemiz şartlarından kaynaklı olarak eğitimleri dahilinde bu konu ile ilgili eğitim olmaması beni korkutuyor” [ÖGKÖ14]

“Görev alanı içerisinde herhangi bir durumda karşılaştığı olay hakkında bilgisi varsa müdahale etmeli ve görev alanı içerisindeki insanları bina, yapı vb. yerlere sokmamalı” [ÖGKÖ22]

“Enkaz varsa orada bulunan ilk kişi dolayısıyla hızlı bir ihbar yapabilir. Arama kurtarma yapabilir. İnsanları doğru yöne sevk edip güvenli bölge oluşturabilir. Kim nerde oturuyor enkaz içinde gösterebilir” [ÖGKÖ67]

“Önceliğin insan yaşamını kurtarmak olduğunu bilmeliyiz. Sonrasında varsa enkaz altında kalan vatandaşların kurtarılması için yardımcı olmalıyız. Kolluk kuvvetlerine ve acil sağlık hizmetlerine bilgi vermeliyiz. İnsanlardaki kaygı ve korkuyu en aza indirmeliyiz” [ÖGKÖ29]

“Özel güvenlik görevlileri depreme yönelik özel eğitim alması gerekiyor” [ÖGKÖ39]

“Afetzedelere yardım edip onları güvenli bir yere alması ve gerekli yetkili birimlere haber vermesi” [ÖGKÖ45]

“Kalabalığı panik yaptırmadan yönetmelidir” [ÖGKÖ78]

“Korumasını yaptıkları kurumların planlarının ellerinde olması olası bir afette kiminlerin nerede hangi saatlerde bulunduğu bilgisinde olup ona göre kurtarma ekiplerini yönlendirmesi” [ÖGKÖ105]

2.8. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerinin Türkiye’de Doğal Afet Bilincinin Bireylere Yeterli Şekilde Aktarıldığına Dair Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin Türkiye’de doğal afet bilincinin bireylere yeterince verildiğine ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin Türkiye’de doğal afet bilincinin bireylere yeterince verildiğini ilişkin görüşleri

Soru 8	Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
		f	%
Özel güvenlik görevlisi adayları olarak Türkiye’de doğal afet bilincinin bireylere yeterince verildiğini düşünüyor musunuz? Neden?	Yeterli düzeyde	23	18.9
	Yetersiz düzeyde	99	81.1

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerinin verdikleri yanıtların analizi sonucunda 2 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri Türkiye’de doğal afet bilincinin bireylere; %18.9’u (f=23) yeterli düzeyde ve %81.1’i (f=99) yetersiz düzeyde verildiğini ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarının doğrudan yer verilmiştir:

“Hayır, çünkü tam bilgi verilmediği için o kadar insan en son örneği olan 6 Şubat depreminde bilinçsizlikten kayıp veya vefat etti” [ÖGKÖ7]

“Hayır, çünkü ülkemizin genel anlamda bir olay olmadan önlem alma kaygısı bulunmuyor ve buda kötü sonuçlar doğuruyor” [ÖGKÖ34]

“Hayır, toplumun yeterli bilgiye sahip olduğunu veya nasıl önlem alacağını deprem öncesi ve sonrasında neler yapılacağı hakkında yetersiz bilgiye sahip olduğunu düşünüyorum” [ÖGKÖ19]

“Hayır, çünkü halkımız bu tür şeyleri gereksiz görüyor başına gelmediği sürece” [ÖGKÖ16]

“Yeterli değil bence, çünkü yakın dönemde olan depremde herkes çok panikti ve yardım bu yüzden yeterli değildi” [ÖGKÖ21]

“Hayır, doğal afeti nedir bilmeyen insanlar vardır, doğal afetlerden önlem almayan insanlar var ve bina sağlamlığı yeterince kadar iyi değildir” [ÖGKÖ57]

“Yeterli değildir çünkü çoğu insan deprem anında ne yapması veya nasıl davranması gerektiğini bilmeyip paniğe kapılıyor buda can kayıplarına yaralanmalara sebep oluyor” [ÖGKÖ69]

“Evet, ama biraz daha bilgilendirme yapılabilir” [ÖGKÖ72]

“Bilgi veriliyor ama eksik olduğunu düşünüyorum” [ÖGKÖ118]

2.9. Özel güvenlik ve Koruma Bölümünde Aldıkları Eğitim Sürecinde Doğal Afetlerle İlgili Eğitimler Hakkındaki Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma bölümünde öğrenim gördükleri süreçte doğal afetler ile ilgili eğitimler hakkındaki düşüncelerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Özel güvenlik ve koruma bölümünde aldıkları eğitim sürecinde doğal afetlerle ilgili eğitimler hakkında görüşleri

Soru 9	Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
		f	%
Özel güvenlik ve koruma ön lisans bölümünde öğrenim gördüğünüz süreçte doğal afetler ile ilgili eğitimleri nasıl değerlendirirsiniz?	Yeterli düzeyde	56	45.9
	Yetersiz düzeyde	52	42.6
	Kısmen yeterli düzeyde	14	11.5

Tablo 11 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 3 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri öğrenim gördükleri süreçte doğrultusunda doğal afetler ile ilgili eğitimlerin; %45.9’u (f=56) yeterli düzeyde, %42.6’sı (f=52) yetersiz düzeyde ve %11.5’i (f=14) kısmen eğitimlerin verildiğini ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Kısmen yangın güvenliği ve tabii felaketlerde müdahale tarzı dersinde kapsamında veriliyor” [ÖGKÖ66]

“Evet, yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum” [ÖGKÖ70]

“Hayır deprem ülkesi olarak sadece güvenlik görevlilerine değil siviller dahil olmak üzere herkese eğitim verilmeli insanlar deprem alanında nasıl davranmaları gerektiğini bilmemekte” [ÖGKÖ115]

2.10. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerinin Doğal Afetlerde Özel Güvenlik Görevlilerinin Konumu ve Önemi Hakkındaki Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin konumu ve önemi hakkında görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin konumu ve önemi hakkında görüşleri

Soru 10	Tanımlama Kategorisi	Alt Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
			f	%
Özel güvenlik görevlisi adayı olarak doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin konumu ve rolünü nasıl değerlendirirsiniz?	Özel Güvenlik Görevlilerinin Doğal Afet Hallerinde Önemli Rollerini	Afet bölgesindeki afetzedeleri bilgilendirme ve yardımcı olma	19	15.6
		Acil durum müdahale ekiplerine destek ve koordinasyon sağlama	16	13.1
		Afet bölgesindeki kalabalığın yönetimini sağlama	15	12.3
		Afet bölgesindeki afetzedeleri tahliye	13	10.7

	prosedürlerine uygun yardımcı olma		
	Temel düzeyde afetzedelere ilkyardım müdahalesi	5	4.1
	Güvenlik tehditlerinin azaltılmasında polis teşkilatlarına yardımcı olma	25	20.5
Özel Güvenlik Görevlilerinin Doğal Afet Hallerinde Konumu	Mülkleri güvence altına almak (binaları ve tesisleri güvence altına almak)	11	9.0
	Güvenlik tedbirleri olarak çevre güvenliğinin sağlanmasında yardımcı olma	3	2.5
Özel Güvenlik Görevlilerinin Doğal Afet Hallerinde Roller ve Konumun Yok	Doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin konumu ve önemini düşünmüyorum	15	12.3

Tablo 12 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 3 farklı tanımlama kategorisi ve 9 farklı alt tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin; %55.7'si (f=68) önemli rollerini ve %32.0'ı (f=39) konumunu ifade etmişlerdir. %12.3'ü (f=15) özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde rolleri ve konumun olmadığını ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde rolleri; %15.6'sı (f=19) afet bölgesindeki afetzedeleri bilgilendirme ve yardımcı olması, %13.1'i (f=16) acil durum müdahale ekiplerine destek ve koordinasyon sağlaması, %12.3'ü (f=15) afet bölgesindeki kalabalığın yönetimini sağlaması, %10.7'si (f=13) afet bölgesindeki afetzedeleri tahliye prosedürlerine uygun yardımcı olması ve %4.1'i (f=5) temel düzeyde afetzedelere ilkyardım müdahalesi olduğunu ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde konumunu; %20.5'i (f=25) güvenlik tehditlerinin azaltılmasında polis teşkilatlarına yardımcı olması, %9.0'ı (f=11) mülkleri güvence altına alması (binaları ve tesisleri güvence altına alması), %2.5'i (f=3) ve güvenlik tedbirleri olarak çevre güvenliğinin sağlanmasında yardımcı olması olduğunu ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Olası yağma durumunda engel olmalı genel kolluğa yardımcı olmalı” [ÖGKÖ84]

“Bir rolü ve önemi olduğunu düşünmüyorum” [ÖGKÖ23]

“Depremde yıkılmayan binalardaki depremzedeleri güvenli bir şekilde tahliyesini sağlar ve acil müdahale ekibi gelene kadar ilkyardım ihtiyacı olan depremzedeye ilkyardım müdahalesinde bulunur” [ÖGKÖ25]

“Pratik bir şekilde hareket etmeli insanlara yardım etmeli önce kendini sonra çevresindeki insanların güvenliğini sağlamalıdır” [ÖGKÖ43]

“İnsanları hızlı ve güvenli bir şekilde yönetmek veya buldukları bölgeden uzaklaştırmak” [ÖGKÖ68]

2.11. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerinin Doğal Afet Sırasında ve Sonrasında Ortaya Çıkan Kaos Ortamındaki Özel Güvenlik Görevlisinin Rollerine Hakkındaki Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin doğal afet sırasında ve sonrasında ortaya çıkan kaos ortamındaki özel güvenlik görevlisinin rolleri hakkında görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 13'de sunulmuştur.

Tablo 13. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin doğal afet sonrasında ortaya çıkan kaos ortamındaki özel güvenlik görevlisinin rolleri hakkında görüşleri

Soru 11	Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
		f	%
Özel güvenlik görevlisi adayı olarak doğal afet sonrasında ortaya çıkan kaos ortamındaki özel güvenlik görevlisinin rolünü nasıl değerlendirirsiniz?	Güvenlik tedbirleri	41	33.6
	Kalabalık yönetimi	41	33.6
	Etkili iletişim	25	20.5
	Genel kolluk ile ilişkiler	15	12.3

Tablo 13 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 4 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri doğal afet sonrasında ortaya çıkan kaos ortamındaki özel güvenlik görevlisinin rolünü; %33.6'sı (f=41) güvenlik tedbirleri, %33.6'sı (f=41) kalabalık yönetimi, 20.5'i (f=25) etkili iletişim ve 12.3'ü (f=15) genel kolluk ile ilişkiler olduğunu ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Kargaşayı ve oluşabilecek hırsızlık olaylarını önleme” [ÖGKÖ11]

“Halkı sakinleştirmeli riskli yerlerden uzaklaştırmalı, güvenli toplanma alanlarına yönlendirmeleri ve enkaz alanlarında çalışanlara yetkili personellere yardım etmeli” [ÖGKÖ37]

“İnsanlara güvende olduklarını hissettirmeli” [ÖGKÖ49]

“Görev alanı içerisinde doğal afetlerde arama ve kurtarma görevlilerine yardımcı olmakla yükümlüdür” [ÖGKÖ75]

2.12. Özel Güvenlik ve Koruma Öğrencilerinin Özel Güvenlik Görevlilerinin Doğal Afet Hallerinde Yardım Yükümlülüğü Hakkındaki Görüşleri

Özel güvenlik ve koruma öğrencilerin özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde yardım yükümlülüğü hakkında görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin sonuçları Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde yardım yükümlülüğü hakkında görüşleri

Soru 12	Tanımlama Kategorisi	Öğrenci Sayısı	
		f	%
Özel güvenlik görevlisi adayı olarak özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde yardım yükümlülüğünü nasıl değerlendirirsiniz?	Yetkili birimlere yardım	35	28.7
	Arama kurtarma	30	24.6
	Güvenlik tedbirleri	24	19.7
	Bilmiyorum	19	15.6
	Genel kolluğa yardım	14	11.5

Tablo 14 incelendiğinde verdikleri yanıtların analizi sonucunda 5 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır. Özel güvenlik ve koruma öğrencileri özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde yardım yükümlülüğünü; %28.7'si (f=35) yetkili birimlere yardımcı, %24.6'sı (f=30) arama kurtarma ekibine yardımcı, %19.7'si (f=24) güvenlik tedbirlerini almada yardımcı, %15.6'sı (f=19) özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde yardım yükümlülüğünü bilmediklerini ve %11.5'i (f=14) genel kolluğa yardımcı olmayı ifade etmişlerdir. Özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin yanıtlarından bazılarına doğrudan yer verilmiştir:

“Yardıma ihtiyacı olan kişileri ve yardım isteyen kişileri belirleyip gerekli kurumlara bildirmek ve yardım etmek” [ÖGKÖ12]

“Enkaz çalışmalarında yardım etmek enkaz çevresinde güvenliği sağlamak” [ÖGKÖ6]

“Görev alanında kimlik kartı takılı şekilde bina içerisinde girme yetkileri vardır, suçüstü halinde yakalama yetkileri vardır” [ÖGKÖ56]

“Görev alanı içerisinde meydana gelebilecek yangın, deprem ve sel gibi tabii afetlerde arama ve kurtarma görevlilerine yardımcı olmakla yükümlüdür” [ÖGKÖ83]

“Yetkili kuruluşları bilgilendirmek ilkyardım bilgisi varsa depremzedelerin durumuna göre ilkyardım bildiğini uygulamak” [ÖGKÖ87]

SONUÇ VE TARTIŞMA

Alan yazını incelendiğinde, araştırma sonuçları ile benzer bulgular taşıyan araştırmalara rastlanmaktadır. Tablo 3’e göre özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin, depremi daha çok doğal afet ile yer kabuğu hareketlerine ve fay hatlarına bağlı olarak meydana gelen değişimler ile tanımladıkları belirlenmiştir. Diğer ifadelerin de doğru olduğu göz önüne alındığında özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin depremin tanımlanması ile ilgili görüşlerinin yüksek oranda doğru ve bilimsel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, geçmiş çalışmaların (Demirkaya, 2007; Öcal vd., 2016; Kaya ve Aladağ, 2017; Aydın, 2019; Sözcü, 2020; Genç ve Sözen, 2021; Türksever, 2021; Bilen ve Polat, 2022) sonuçları ile bu araştırmanın sonuçlarının büyük ölçüde benzeştiği görülmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde, özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin depreme bağlı olarak gerçekleşebilecek ikincil afet ile ilgili görüşlerinin büyük oranda tsunami ve heyelan ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmış, verilen yanıtların yüksek düzeyde doğru ifadeler içerdiği gözlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda Bilen ve Polat (2022) çalışması ile araştırma bulgularının büyük ölçüde uyumlu olduğu görülmektedir. Tablo 5’e göre, özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem öncesi ve sonrasında alınabilecek önlemler ile ilgili görüşlerinin büyük oranda afet planı, afet çantası, afet risk analizi (bina etüdü) ve afet eğitimi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda (Demirkaya, 2007; Bilen ve Polat, 2022) büyük ölçüde çalışmanın bulguları ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Önceden alınan önlemler, bir deprem sırasında nasıl davranılacağını etkileyebilir ve bu önlemler deprem anında daha etkili bir şekilde çalışabilir (Öcal, 2007).

Tablo 6’daki verilere göre, göre özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem tahmini ile ilgili görüşleri büyük oranda afet teknolojileri ve bilim insanları (afet uzmanları) depremin önceden belirlenebileceği şeklindedir. Öcal ve diğerleri (2016) tarafından yapılan araştırmaya katılan öğretmen adayları, depremlerin sadece belirli hayvanlar tarafından önceden tahmin edilebileceğini düşünmektedir. Zengin (2021) tarafından yapılan araştırmada, doğal afetlerin öncesinde ve sonrasında teknolojik gelişmelerden yararlanarak afet risklerinin ve meydana getirdiği yıkımın belirlenebileceğine değinilmiştir. Bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Bilen ve Polat (2022) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının deprem tahmini ile ilgili görüşleri, depremin önceden belirlenemeyeceği yönündedir. Bu sonuç da araştırmanın bulguları ile paralellik göstermemektedir. Depremler, ne zaman gerçekleşeceği kesin olarak bilinmeyen doğal olaylardır. Bu tür doğa olayları, meydana geldiği zaman insanları hem sosyal hem de zihinsel yönden doğrudan etkilemektedir. Ülkemiz deprem kuşağında bulunduğu için, depremlerin aniden ve her an

gelebileceği bilinci oluşturulmalıdır. Bu nedenle, depremlere karşı hazırlıklı olmak ve gerekli tedbirleri almak son derece önemlidir.

Tablo 7'ye göre, özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin deprem afetiyle ilgilenen STK'ların AFAD, KIZILAY ve UMKE olduğunu ifade etmişlerdir. Ülkemizde, deprem ve afet hazırlığı ile afet sonrası müdahalede birinci derecede sorumlu kuruluş, kamu kurumu olan AFAD'dır. Kızılay ise bir afet sırasında özellikle tıbbi ve insani yardım hizmetleri sunan bir kamu kuruluşudur. UMKE ise medikal sağlık hizmetleri sunan, Sağlık Bakanlığı teşkilatında yer alan bir yapıdır. Bu kurumlar, STK olmayıp ancak STK gibi faaliyet gösteren ve kamu hizmeti sunan kuruluşlardır. Araştırma sonuçlarına göre, özel güvenlik ve koruma öğrencilerinin, deprem afetiyle ilgilenen kuruluşlar hakkında genel bir farkındalığa sahip oldukları ancak AKUT, AHBAP ve Bülbülzade Vakfı gibi STK olmayan kuruluşlar arasındaki farkı net bir şekilde anlamadıkları gözlenmiştir. Özkazanç ve Yüksel (2015) çalışmasında, öğretmen adaylarının AFAD, Kızılay ve AKUT hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Kaya ve Aladağ (2017) tarafından coğrafya öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmada, AKUT ve Kızılay'ın bilinirliği tespit edilmiştir. Bu araştırmanın sonuçları, geçen zaman içinde ilgili kuruluşlara yönelik farkındalığın arttığını göstermektedir, özellikle de elde edilen olumlu bulgularla karşılaştırıldığında.

Tablo 8 incelendiğinde, özel güvenlik ve koruma öğrencileri, deprem afetleriyle ilgili eğitimlerin, haberlerin ve filmlerin yapılmasının, depreme karşı bilinçlenmeyi sağlamak ve farkındalık kazandırmak açısından etkili olduğunu düşünmektedirler. Sonuçlar, literatürdeki benzer çalışmaların bulgularıyla uyumlu olduğunu göstermektedir. Ülkemizde son yıllarda afet eğitimi, afet algısı ve afet davranışları gibi çeşitli konular üzerine yapılan çalışmaların hem nicelik hem de nitelik olarak arttığı belirlenmiştir (Sözcü, 2020). Sosyal bilgiler ve coğrafya öğretmen adaylarının genellikle görsel eğitim teknikleriyle doğal afetler dahil olmak üzere konuları öğrenmeyi tercih ettikleri, bireysel araştırmaların ise daha az benimsendiği ortaya konmuştur (Özgen vd., 2011). Deprem öncesi, anı ve sonrasıyla ilgili doğru farkındalığın sağlanması için bilgilerin eğitim materyalleriyle somutlaştırılması ve bu konuların uygun yöntemlerle derslerde işlenmesi gerektiği başka araştırmalarda vurgulanmıştır. Bu tür yöntemlerin uygulandığı bir çalışmada, verilen farkındalık eğitiminin öğretmen adaylarının deprem farkındalık düzeyini artırdığı ve etkili olduğunu ortaya koymuştur (Kaya ve Aladağ, 2017; Şen vd., 2020).

Tablo 9 verilerine göre, özel güvenlik ve koruma öğrencileri özel güvenlik görevlilerinin deprem anında, AFAD ve genel kolluk birimleri ile koordineli ve iletişim halinde olmaları gerektiğine dair görüşlerini ifade etmişlerdir. Alkan (2024) çalışmasında, büyük doğal afetlerde AFAD'ın yetersiz kalabileceği durumlarda, belirlenen ihtiyaçlara yönelik olarak özel güvenlik görevlilerinden oluşan bir yetenek havuzu oluşturulması önermekte ve bu görevlilerin depremlere hazırlık süreçlerinde eğitim almaları, tatbikatlara katılmaları ve ulusal/uluslararası depremlerde kısmi olarak görev almaları teşvik edilebileceğini ifade etmiştir. Tablo 10'a bakıldığında, özel güvenlik ve koruma öğrencileri Türkiye'de doğal afet bilincinin bireylere yeterince verilmediğini ifade etmişlerdir. Afetlerin önlenmesi zor olabilir, ancak toplumun bilinçli ve eğitilmiş olmasıyla afetlerin olumsuz etkileri ve zararları azaltılabilir (Ivanov ve Cvetkovic, 2014). Özellikle özel güvenlik görevlilerine deprem ve diğer doğal afetler konusunda bilinç ve farkındalık kazandırarak, zihinlerinde oluşabilecek korku ve yıkım algıları hafifletilebilir. Araştırma sonuçları, depremlerin sadece gerçekleştiği illeri veya bölgeleri değil, ülkemizin tüm insanlarını etkilediğini göstermektedir. Bu sebeple, ülkemizin farklı bölgelerinde meydana gelebilecek doğal afetlere, özellikle depremlere karşı uygun tedbirler almak ve toplumu bilinçlendirmek gerekmektedir.

Tablo 11'e göre, özel güvenlik ve koruma öğrencileri öğrenim gördükleri süreçte doğal afetler ile ilgili eğitimlerin yeterli düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Afetler hakkında bilgi eksikliği önemli zararlara yol açabilir. Bu nedenle okullarda afet yönetimi eğitimi düzenli olarak yapılmalıdır (Tsai, 2001). Tosun (2023) çalışmasında, özel güvenlik eğitiminde (hem üniversitelerde hem de özel güvenlik eğitim kurumlarında), doğal afetler öncesinde, esnasında ve sonrasında yapılacak faaliyetleri kapsayan dersler ve ek eğitimlerin ağırlığının artırılmasını önermektedir. Yağcı (2023a) çalışmasında, üniversitelerin özel güvenlik ve koruma programlarından mezun olan kadın özel güvenlik görevlilerinin atanma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Alkan (2024) çalışmasında, iki yıllık eğitim sürecinde 56 hafta süren dersler ve stajlarla birlikte toplamda 1.000 saatin üzerinde teorik ve uygulamalı eğitim alan bu mezunların istihdamda öncelikli değerlendirilmesi gerektiğini ve bu durumun son derece faydalı olabileceğini vurgulamaktadır. Özellikle deprem sonrasında bazı güvenlik hizmetlerinin kadınlar tarafından sağlanması gerektiği düşünüldüğünde, daha kapsamlı eğitim almış kadın özel güvenlik görevlilerinin daha etkili ve faydalı olabileceği açıktır. Ayrıca, özel güvenlik ve koruma ön lisans programı mezunlarının, mezuniyetlerinden sonra Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile Acil Durum ve Afet Yönetimi ile Sosyal Hizmet bölümlerine geçiş yapabilme hakları olduğu belirtilmiştir. Bu durum, söz konusu mezunların afet öncesinde ve sonrasında görev alabilecek temel insan kaynağını oluşturmaya namzet olduklarını doğrular nitelikte bir gösterge kabul edilebilir.

Tablo 12'deki veriler dikkate alındığında, özel güvenlik ve koruma öğrencileri doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin konumunu güvenlik tehditlerinin azaltılmasında polis teşkilatlarına yardımcı olmaları gerektiğine dair görüşlerini ifade etmişlerdir. Doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin önemini ise, Afet bölgesindeki afetzedeleri bilgilendirme ve yardımcı olmaları gerektiğine dair görüşlerini ifade etmişlerdir. Özel güvenlik görevlileri, afet yönetiminde özellikle apartmanlarda güvenliğin ve emniyetin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Cho, 2022). Yağcı (2023b) çalışmasında, acil durumlarda özel güvenlik görevlilerinin tamamlayıcı bir rol üstlenebileceğini ve güvenlik tehditlerinin azaltılmasında polis teşkilatlarına destek sağlayabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 13'e bakıldığında, özel güvenlik ve koruma öğrencileri doğal afet sonrasında ortaya çıkan kaos ortamındaki özel güvenlik görevlisinin rolünün güvenlik tedbirleri ve kalabalık yönetimi olduğuna dair görüşlerini ifade etmişlerdir. Özel güvenlik görevlilerinin faaliyetlerine ilişkin çeşitli yasa ve yönetmelikler bulunmakta ve güvenlik dışındaki alanlarda da görev almaları öngörüldüğü için faaliyetleri sınırlanmalıdır (Cho, 2022). Bu bağlamda, özel güvenlik görevlilerinin istihdam edildikleri alanlarda afet yönetimi faaliyetlerine katkı sağlamak için uygun eğitim ve kaynakların sağlanması önemlidir. Özel güvenlik görevlilerinin eğitiminin iyileştirilmesi, afet kontrolü ve önlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır ve böylece daha güvenli ve emniyetli çalışma ortamları oluşturulmaktadır (Cvetković vd., 2021). Kriz durumlarında koordinasyon, iletişim ve işbirliği açısından özel güvenlik görevlileri, kamu sektörü ve diğer kuruluşlarla birlikte hayati önem taşımaktadır (Kesetovic, 2017). Dolayısıyla, özel güvenlik görevlilerinin afet yönetimindeki rolleri, uygun eğitim ve kaynaklar sağlanarak güçlendirilmektedir. Tablo 14 incelendiğinde, özel güvenlik ve koruma öğrencileri özel güvenlik görevlilerinin doğal afet hallerinde yardım yükümlülüğünün yetkili birimlere yardım, arama kurtarma ve güvenlik tedbirleri olduğuna dair görüşlerini ifade etmişlerdir. Kanunun 7. maddesi (e) bendi ve yönetmeliğin 15. maddesi uyarınca, özel güvenlik görevlilerinin doğal afet durumlarında yardım etme yükümlülüğü ve yetkilerinin farkında oldukları söylenebilir.

Özel güvenlik sektörü büyüyüp gelişmektedir. Bu sektörde görev alan özel güvenlik görevlilerinin hakları ve eğitimleri iyileştirilmelidir. Alkan (2024) tarafından yapılan araştırmada, 5188 sayılı kanun'un yasal olarak bazı konulara değinilmiş olmasına rağmen, özel güvenlik hizmetlerinin doğal afetlerde kullanımını düzenleyen kapsamlı bir mevzuatın oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir. Özel güvenlik görevlileri kişilerden kaynaklanan tehditlere karşı daha hazırlıklı durumdayken doğa kaynaklı afetlerde doğabilecek görevlere karşı daha düşük bir hazırlık düzeyine sahiptir (Cvetković ve Janković, 2020). Benzer şekilde, özel güvenlik görevlilerinin doğa kaynaklı afetler sonucu oluşan yangınlara karşı da yeterli hazırlık düzeyinde olmadığı tespit edilmiştir (Cvetković vd., 2021).

Özellikle Türkiye gibi tarihte deprem afetinden fazlaca mustarip olmuş bir ülkede deprem bilgi düzeyi ve afet bilincinin önemi her defasında acı bir şekilde görülmüştür. Türkiye'de depreme yönelik tedbirleri almakla görevli tek kurum olarak AFAD'ın belirlenmesi olumlu bir gelişme olmakla birlikte AFAD'ın diğer bütün kamu kurumları ve özel sektör temsilcileriyle tam bir koordinasyon içinde çalışması bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Bilhassa deprem öncesi bilinçlendirme ve deprem sonrası asayiş ve kamu düzeninin sağlanması konusunda EGM ile koordinasyon önemli görülmektedir. Kolluk kuvvetlerinin yeterli olmayacağı senaryolar üzerine hazırlık planları yapılmasının ve bu süreçte özel güvenlik müessesinin mülki idare amirlerinin gerekli görmesi ve görevlendirmesiyle daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacak koordineli çalışmalar/tatbikatlar yapılmasının hayati öneme haiz olduğu düşünülmektedir.

AFAD yönetiminde ve EGM koordinesinde, geçmiş dönemde yaşanan depremlerden alınan dersler dikkate alınarak özel güvenlik müessesinin deprem felaketinin öncesinde ve sonrasında en etkin ve verimli şekilde kullanımına yönelik olanaklarının tartışılmasının ve gerekli görülen alanlarda İçişleri Bakanlığı'nın teklifiyle yasal düzenlemeler için adımlar atılmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir. AFAD'ın deprem öncesi hazırlık sürecinde yürüttüğü, deprem bilgi düzeyini ve afet bilincini yükseltmeye yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinde özel güvenlik ve koruma ön lisans programlarına ve özel güvenlik eğitim kurumlarına yönelik eğitimler düzenlemesinin gerekli olduğu kıymetlendirilmektedir. Son tahlilde Türkiye'de gerek üniversitelerde gerekse özel güvenlik eğitim kurumlarında verilen eğitimlere doğal afetlere (bilhassa deprem) yönelik farkındalık ve ortaya çıkabilecek olası görev ihtiyaçlarını içeren dersler ilave edilmesi önerilmektedir. Bu çerçevede, doğal afetlere hazırlık ve afet sonrası faaliyetleri koordine etmekle görevli AFAD'ın ve özel güvenlikle ilgili bütün çalışmaları düzenleyen (belgelendirme, sınav, müfredat, denetleme vb.) EGM Özel Güvenlik Denetleme Başkanlığı'nın İçişleri Bakanlığı'na bağlı kurumlar olması koordinasyon ve süratle gerekli düzenlemelerin yapılması bakımından bir avantaj olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmanın en önemli kısıtlarından biri sınırlı bir örneklem grubuna uygulanmasıdır. Gelecek dönemde yapılacak araştırmalarda daha büyük bir örneklem grubunu kapsayan çalışmalar yapılması önerilebilir. Ayrıca özel güvenlik ve koruma ön lisans programı öğrencileri ile özel güvenlik eğitim kurumları öğrencileri arasındaki deprem bilgi düzeyi ve afet bilinci algılarının farklılıklarını belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmasının mevcut durumu anlamak için faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- 2023/10 numaralı Özel Güvenlik Hizmetleri Genelgesi. (2023). 10 Temmuz 2024 tarihinde, <https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/ozelguvenlik/Ozel-Guvenlik-Hizmetleri-Genelgesi.pdf>. Erişim sağlanmıştır.
- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun. (2004). T.C. Resmî Gazete, 25504, 26 Haziran 2004.
- Alkan, A. D. & Töz, A. (2020). Silahlı özel deniz güvenlik görevlilerinin (SÖDGG) denizciliğe adaptasyonu üzerine bir araştırma. *Turkish Journal of Maritime and Marine Sciences*, 6(1), 80-101.
- Alkan, A.D. (2024). Türkiye’de depremlerde özel güvenliğin kullanım durumu ve öneriler. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1-Deprem Özel Sayısı-), 115-135.
- Avcı, S., Kaplan, B. & Ortabağ, T. (2020). Hemşirelik bölümündeki öğrencilerin afet konusundaki bilgi ve bilinç düzeyleri. *Resilience*, 4, 89-101.
- Aydın, S. (2019). Determination of prospective science teachers’ knowledge levels about earthquake. *International Journal of Earth Sciences Knowledge and Applications*, 1(1), 28-31.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bilen, E., & Polat, M. (2022). Opinions of the teacher candidates concerning earthquake Awareness. *Turkish Journal of Earthquake Research*, 4(1), 155-173.
- Bulut, M., Fedakar, R., Akkose, S., Akgoz, S., Ozguc, H. & Tokyay, R. (2005). Medical experience of a university hospital in Turkey after the 1999 Marmara earthquake. *Emergency medicine journal*, 22(7), 494-498.
- Cho, M.S. (2022). A study on disaster management by strengthening the capacity of private security guards: focused on apartment houses. *Korean soc private security*, 4 (21), 121-139.
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publishers.
- Cvetković, V.M. & Janković, B. (2020). Private security preparedness for disasters caused by natural and anthropogenic hazards. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1 (2), 23-33.
- Cvetković, V.M., Pavlović, S. & Janković, B. (2021). Private security preparedness for disasters caused by fire. *Nauka bezbednost policija*, 1 (26), 35-59.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Akademi Kitapevi.

- Demirkaya, H. (2007). İlköğretim öğrencilerinin deprem kavramı algılamaları ve depreme ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 68-76.
- Doğan, M., Nacaroglu, O. & Ablak, S. (2021). Sivrice depremini yaşamış ortaokul öğrencilerinin depreme ilişkin metaforik algılarının incelenmesi: Malatya ili örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 384-402.
- Durmuş, H., Ersular, T., Gürbüz, E., Gülen, L., Güneş, A. & Sarı, Y. (2015). 23 Ekim 2011 Van depreminin (Mw=7.1) oluşturduğu Coulomb gerilme değişimi. *Sakarya University Journal of Science*, 19(1), 53-58.
- Erdoğan, C.N. & Aksoy, Ö.N. (2020). Deprem stresi ile baş etme stratejileri Balıkesir örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3, 88-103.
- Genç, M. & Sözen, E. (2021). The sustainable scale of earthquake awareness, development, validity and reliability study. *International Electronic Journal of Environmental Education*, 11(1), 24-41.
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(163-194), 105.
- Gültekin, M., Atalay, N. & Ay, Y. (2014). İlköğretimde serbest etkinliklere yönelik sınıf öğretmeni ve öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 419-437.
- Improta, L., Cirella, A., Pezzo, G., Molinari, I. & Piatanesi, A. (2023). Joint inversion of geodetic and strong motion data for the 2012, mw 6.1-6.0, may 20th and may 29th, northern Italy earthquakes: source models and seismotectonic interpretation. *J Geophys Research: Solid Earth*, 128(5).
- Ivanov, A., & Cvetković, V. (2014). The role of education in natural disaster risk reduction. *Horizons Series A*, 16.
- İlki, A. & Celep, Z. (2012). Earthquakes, existing buildings and seismic design codes in Turkey. *Arabian Journal for Science and Engineering*, 2(37), 365-380.
- Kaya, B. & Aladağ, C. (2017). Determining the cognitive structures of geography teacher candidates on "earthquake", *International Education Studies*, 10(1), 122-136.
- Kesetovic, Z. (2017). Private security in emergency situations - Serbian experience. *Security Dialogues*, (1-2), 595-609.
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The lancet*, 358(9280), 483-488.
- Merriam, S.B. (1998). *Qualitative research and case study application in education. Revised and expanded from case study research in education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Öcal, A. (2007). İlköğretim okullarında deprem hazırlıkları: Kırıkkale il örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1),1-12.
- Öcal, A., Yıldırım, E., Yakar, H. & Erdoğan, E., (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Afetlere Yönelik İnanışlarının İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 59-72.
- Özel Güvenlik Eğitimlerini Geliştirme ve Alan/Branş Eğitimleri (ÖZGE) Çalıştayı Raporu (2024). 24-16 Mayıs 2024, Aydın. <https://www.egm.gov.tr/ozelguvenlik/24-26-mayis-2024-aydin-ozge-calistayi-sonuc-raporu>
- Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik. (2004). T.C. Resmî Gazete, 25606, 07 Ekim 2004.
- Özgen, N., Ünaldı, Ü.E. & Bindak, R. (2011). Öğretmen adaylarının doğal afetler konusuna yönelik etkili öğrenme biçimlerinin belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(4), 303-323.
- Özkazanç, S. & Yüksel, U. D. (2015). Evaluation of disaster awareness and sensitivity level of higher education students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 745-753.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Sage publications Inc.
- Sözcü, U. (2020). Disaster education in Turkey: Trends in theses and articles between 2003 and 2020. *Journal of Pedagogical Research*, 4(3) 418-441.
- Şen, G., Acıker, S. & Can, E. (2020). The effect of disaster awareness training on the level of disaster awareness of classroom teacher students: Burdur Mehmet Akif Ersoy University example. *Turkish Journal of Health Science and Life*. 3(3), 1-6.
- Şimşek, P. & Gündüz, A. (2021). Türkiye’de afet hemşireliği. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 47, 469-476.
- Telli, S.G. & Altun, D. (2023) Türkiye’de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6, 125-136.
- Tosun, A. (2023). Özel güvenlik eğitiminde doğal afetlere teorik bir bakış. *International Academic Social Resources Journal*, 8(55), 4300-4302.
- Tsai, C.C. (2001). Ideas about earthquakes after experiencing a natural disaster in taiwan: an analysis of students’ worldviews. *International Journal of Science Education*, 23(10), 1007-1016.
- Türksever, O. (2021). Analysis of disaster awareness perception levels of students in social studies teaching undergraduate program. *Education Quarterly Reviews*, 4(3), 14-22.
- Uçkun, G., Yüksel, A. & Demir, B. (2012). Özel güvenlik sektörünün Türkiye’deki rolü ve Dünya’daki konumu. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 22-30, S.28.

- Usta, P., Ergun, S. & Alparslan Gok, S.Z. (2018). “A cooperative game theory approach to post disaster housing problem,” *Handbook of Research on Emergent Applications of Optimization Algorithms Chapter 14 IGI Global*, 314-325, USA.
- Yağcı, A. (2021). Yükseköğretim kurumlarında yer alan özel güvenlik ve koruma programlarındaki ilkyardım dersinin analizi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 4(2), 58.
- Yağcı, A. (2023a). Özel güvenlik ve koruma önlisans programı için durum değerlendirmesi: Eğitim süreci ve istihdamı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 767-782.
- Yağcı, A. (2023b). Doğal afetlerde özel güvenlik görevlilerinin rolü ve önemi. A. Bilgili (Ed.), *Academy 1. Uluslararası Deprem Çalışmaları Kongresi* içinde (ss. 268-283). Academy Global Publishing House. ISBN: 978-625-6393-71-4.
- Yağcı, A. & Güney, E. (2022). Yükseköğretim program atlas (2021) verilerine göre özel güvenlik ve koruma programının değerlendirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 152-173.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, S. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afetlere yönelik görüşlerinin incelenmesi: Amasya üniversitesi örneği* (Yayın No. 699536) [Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi].
YÖK Tez Merkezi.